

Türkiye'nin ilkleri

Türkiye'de yaşamımıza giren ama üzerinde çok düşünmediğimiz bazı kurumlar ve firmaların ilk kuruluş yıllarına gitmek istiyorsanız, bu kitabı okuyun

Türkiye'de ilk çikolata fabrikasını kim kurdu? İlk ampul nasıl üretildi? İlk makarnayı kim üretti? İlk KOBİ'lerin temelleri nasıl atıldı? İlk kot pantolonu kim yaptı? İlk modern ilaç fabrikasını kim kurdu?

Tüm bu soruların yanıtlarını, Şafak Altun'un Elma Yayınevi'nden çıkardığı "Öncü Girişimciler" kitabında buluyoruz. Yazar, kitabında Eti, Koç Holding, Eczacıbaşı, Hacı Şakir, Atatürk Orman Çiftliği, Tariş gibi Cumhuriyet'in ilk kurumlarının kuruluş hikâyelerine yer veriyor.

Altun, Cumhuriyet dönemindeki krizlere rağmen ayakta kalmayı başaran, hepimizin adını bir şekilde bildiği, kendi alanında Türkiye'nin ilklerinden biri olma vasfını taşıyan kurumların serüvenlerini anlatıyor.

"Öncü Girişimciler / Türkiye'nin ilkleri"nde kurumların fotoğrafları da var. İşte, bazı kurumların kısa öyküleri:

Bomonti Bira Fabrikası:

(Türkiye'de modern bira üretim tesisi)

Adını İstanbul'un en eski semtlerinden birine de veren Bomonti bira fabrikası, Türkiye'de modern bira teknolojiyle imalata başlayan ilk bira üretim tesisi oldu. Sermayesi 2.5 milyon frank olan şirketin merkezi Cenevre'deydi ve Bomonti Bira, kuruluşundan kısa süre sonra ülke genelinde tekelle haline geldi.

Atatürk Orman Çiftliği:

(İlk KOBİ'lerin temelleri)

Tarımı kalkınmanın temel taşlarından biri olarak gören Atatürk, Ankara'ya modern bir çiftlik kurmaya karar verdi. Ağaç bile yetişmez denen yeri Atatürk kendi adına satın aldı. 1957'de ilk modern süt fabrikasının temellerinin atıldığı Atatürk Orman Çiftliği'nde modern ziraat ve hayvancılık teknikleri uygulanırken, kurulan örnek sanat atölyeleri ile (ilk KOBİ'ler) ilk sanayi kuruluşlarına kucak açan işlere imza atıldı.

Uludağ Gazoz: (Yerli gazoz nasıl üretildi?)

Bursa'nın simgelerinden olan Uludağ Gazoz'un hikâyesi 1877'de maden aramak için Bursa'ya gelen ve kimliği bilinmeyen bir Fransız madencinin krom ararken köylülerin yönlendirmesiyle ekşi bir su bulması ve bu suyun maden suyu olduğunu farketmesiyle başlar. Bu madencinin Saray'dan Talat Paşa, Fuat Bey ve Fuat Bey'in eniştesi Sıtkı Bey'le ortak olmasından sonra Keşiş Maden Suları, endüstriyel olarak ilk kez şişelenip satışa sunulur.

SEKA: (İlk kâğıt fabrikası)

1920'lerde kendi kâğıdını üretemeyen Türkiye'ye kâğıt, Orta Avrupa ülkelerinden döviz karşılığında getiriliyor, fabrikaların temsilcileri de bu işten komisyon alıyordu. İstanbul Darülfünun muallimlerinden Mehmet Ali Kâğıtçı, sanayinin kâğıt üzerine kurulu olması gerektiğini düşünüyordu.

Kariyerinden vazgeçerek Almanya'ya giden Kâğıtçı, önceleri işçi olarak çalıştı, daha sonra da Fransa'ya geçerek kâğıt eğitimi aldı. Türkiye'ye döndüğünde kâğıt fabrikası kurmak isteyen Kâğıtçı'nın isteğine devlet önceleri sıcak bakmadı. Ancak, daha sonra Sümerbank'a bağlı olarak çalışması kararlaştırılan fabrikanın temeli 1934 yılında atıldı. 1936'da deneme üretimi yapılan İzmit Kâğıt Fabrikası'nda Türkiye'nin ilk kâğıdı üretildi.

ETİ: (İlk hazır kızarmış ekmeğe Etimek)

İsmi Hint uygarlığından alan Eti, 1961'de Firuz Kanatlı'nın kendi eliyle çizdiği ilk tesisinde kuruldu ve 1962'de Eskişehir'de üretimine başladı. İlk olarak Petit Burre, Kremalı, Bademli gibi hepsi birer klasik olan lezzetleri piyasaya sundu.

1967'de Türk mühendislerin planlarıyla inşa edilen ilk otomatik bisküvi üretim tesisini kuran Eti, aynı yıl diğer klasik lezzet olan Eti Finger'ın üretimine başladı ve onu 1969'da Burçak izledi.

1976'da ilk bebe bisküvisi Cicibebe, 1978'de Türkiye'nin ilk hazır kızarmış ekmeği Etimek; 1980'de de kek Eti'nin üretimine başladığı ilklerden birkaçıdır.

Bomonti Bira Fabrikası